

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE
Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

ADMINISTRACIÓ:

St. Bernat, 5, Pral. 2.^a
CIUTAT DE MALLORCA

Administrador: Juan Riutort.

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres erbes an es qui s'ho guany

A ON LA VENEN?

A Manacor: Ca-mestre Antoni Fiel Ferrer, 5.

A Palma: Llibreria d'En Guasp Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria de N. Ernest Frau, Brossa.—Llibreria Amengual y Muntaner.

¡Aqueis anti-clericals francesos!

En bona veritat mereixen penjar una bona part d'ells. Sab tot lo món lo que han fet i fan es capellans i frares francesos en defensa de França. Amb tantes de... *moixones afalagadures* com havien rebudes de la França oficial, quant esclatà sa guerra e'hu oblidaren tot i s'entregaren en còs i en cordes a sa defensa d'aquella mateixa França, de sa seua Patria, essent tots ells, capellans, frares i monges s'admiració de tot lo món junt. Tot d'una creèiem que això hauria desarmats ets anti-clericals francesos; es ver que en desarmà molts; però ¡ai! que n'hi ha molts d'altres que segueixen més furiosament enemics de l'Esglesia i des Clero Secular i Regular, i no s'aturen de calumniar-lo i de malfamar-lo i de tirar-li veri satànic; i escampen entre sa gent senzilla i davall mà que es capellans i es frares i es monges són causa de sa guerra, que l'han feta esclatar per venjar-se des Govern que hi ha haguts a França aqueis trenta o coranta anys darrers. Entre es qui fan més guerra an es Clero figura davant de tots un diari de Tolosa *La Dépêche* i el segueixen altres de París i demés endrets de França, suposant que es capellans fugen de servir la Patria, i que s'amaguen per aquí i per allà, per allà on poren, per que es pobres hagen de parar totes ses bales: tot lo qual no és més que un raig de mentidss i calumnies. També diuen aqueis anti-clericals es nom des porc a tots es predicadors que s'atansen a indicar damunt sa trona que tantes de calamitats, soscaires i desgracies que plouen damunt França les han de rebre come vengudes o permeses de sa Mà de Deu, de sa Justícia de Deu, que sens duple amb aquesta expiació vol purificar França de ses seues faltes i salvar-la si segueix confesant-se ffa de Deu. An aqueis predicadors ets anti-clericals los perseguen i a moltes de bandes ses Autoritats locals les han castigats. Ademés, es Govern ha presentat un projecte de llei, segons el qual es fiis des morts a la guerra, tots ets orfes i desamparats, queden baix de sa tutela de s'Estat i que s'Estat los mantindrà i los educarà, no segons ses creencies des pares d'aquells malanats, sino donant-los s'ensenyansa laica, s'ensenyansa atea, s'odi a l'Esglesia i a Deu. I és es mateix Viviani, Ministre, s'expresident de Ministres, que públicament ha parlat d'això, demostrant que segueix tan inimic, de Deu i de l'Esglesia i de s'ensenyansa cristiana com sempre. —També certes Autoritats se son demostrades molt parcials permetent que es sectaris ataquin i es catòlics sobre això de sa guerra, posant-los mil calumnies. A certes bandes des front de guerra s'han donades disposicions encaminades a molestar es ferits catòlics; a altres punts s'han deixat instruir processos contra catòlics perque havien posat el Cor de Jesús a banderes nacionals.

No creguen que cap d'aquestes noticies les treguem de periòdics alemanys ni de contraris de França. Les treim d'una correspondència que un sacerdot francès ha enviada a la *Civiltà Cattolica* de Roma, que si té cap apassionament és contra Alemania. Deu mos és testimoni de que mos alegraríem ben molt ben molt de que no fos ver tot això que deim aquí d'ets anti-clericals francesos.

Qui s'estira més que es llensol, mostra es peus

Així n'hi pren a on petis-curris que damunt s'*Obreretxo Balear* surt dissapte passat a malparlar des catòlics que escriuen de sociologia, això és, de questions socials i obreres. Es socialistes no hu poren sofrir que es catòlics tractin d'aqueixes coses, i se comprèn perque hi surten molt perjudicats es socialistes. Qui sab es milenars de milenars de gent que ets escriptors catòlics que escriuen d'això, han pres an es socialisme dins Alemania, dins Austria, dins Bèlgica, dins França, dins Espanya, dins Italia! Sí, molts de milenars de milenars d'obers de totes aqueixes nacions serien socialistes, si no fos per aquells escriptors catòlics sociòlegs. ¿Com volem idò que es socialistes no estiguen fets uns Neros contra tals escriptors? I se'n vengen dient que són uns ignorants, que no saben res. Sensa anar més lluny, mirau sa rabia que tenen es socialistes mallorquins del P. Vives, i tot perque aquest amb so *Patronat Obrer* los pren gent i gent seguit seguit, i es pobres socialistes se queden com es gat del P. Canyes o es gall de Morón: esqueina qui esqueina sensa plomes ni esperons.

Lo que's diu aqueix petis-curris de s'*Obreretxo* demostra esser un ignorant de set soles i potenc fins a sa quinta essencia. Suposa, per exemple, que just són es Sants Pares de l'Esglesia que diuen que Deu crià el mon, allà on són tots es pobles de la terra i de tots es sigles que hu diuen. Que mos ne citi aqueix petis-curris just un de poble de la terra que no crega que és Deu qui ha criat el mon. —També suposa que es dir que sa terra se formà *per evolució*, es negar sa creació de Deu. No hi ha un tal, escrigadoretxo! Són molts es Sants Pares i es catòlics que sostenen que el món hagué de mester molts de milenars d'anys per formar-se, perque Deu crià sa materia primera, imposant-li lleis que regessen s'evolució de tal materia, d'on resultà el món actual. —També es molt célebre aqueix petis-curris quant nega que el món se formàs així com conta la Sagrada Escripura, afirmant que se formà així com diuen uns quants sabis impios, no tots ets sabis, sino alguns, que sensa anar gens fundars neguen que se fés sa cosa així bom diu la Biblia. I ¿com e'hu saben ells que no succeí lo que diu la Biblia? E'hi eren ells? ¿Els ho ha contat qualcú que hi era? han trobada cap prova seria ni forta contra la Biblia? ¿Que han d'haver trobat! tan com sa coa de s'ase. —També mos conta aqueix petis-curris que En Balmes negà s'utilitat des microscopi. ¡Quina mentidassa! Veiam ja on es que En Balmes digué tal cosa? Dins quin llibre, capítol o plana? Esperam... d'asseguts que mos ho diga aqueix petis-curris. També diu que l'Esglesia Catòlica sostén sa inferioritat física i moral de sa dona respecte de s'homo. I ja on ni quant l'Esglesia ha dita una tal cosa? Ment tan alt com és aqueix petis-curris atribuïnt això a l'Esglesia —Llavò se'n riu d'un escriptor catòlic perque atribueix an es pecat d'Adam ses desigualtats socials i demés mals del mon. Riure sensa motiu es senyal d'estulticia, d'estupidesa; i és ben segur que això ha succeït an aqueix petis-curris.

Es ben ver lo que diu tal escriptor catòlic: totes ses desigualtats socials dolentes, totes ses injusticies, totes ses coses mal-fetes provenen des pecat d'Adam. Si Adam no hagués pecat, el món seria un paradís de delicies; no hi hauria res que digués tort, tot aniria en popa sempre i a tothom. ¿Que aqueix petis-curris no hu creu? Pitjor per ell! i que vaja una mica més alerta an aqueis genois seus, si no los vol fer mal-bé a forsa de pegar-hi en-terra!

El Papa i sa Guerra Europea

El Papa Benet XV, des que pujà an ei Soli Pontifici, no ha parat un moment de procurar que s'acab la guerra; i ja que no hi ha manera de fer-la acabar, ha treballat sens mai parar i trebaia encara per endolsir-la tot quant pot respecte des ferits i presoners. ¿Qui no hu sab que el Papa se desturmella per assistir a ses víctimes, an es nafsats de sa guerra?

Ara no fa gaire, s'Envià Extraordinari que es Govern Ingles té a sa Cort Pontificia, Sir Henry Howard, dia 4 de maig, dirigi an es Cardenal Secretari d'Estat aqueixa nota diplomàtica: «Tenc s'honor d'informar vostra Emidencia que Sir Edward Grey m'ha ordenat que presenti aqueixa Comunicació: 'Havent es Govern Alemany fet a sebre que accepta sa proposta de que envien a Suissa inglesos i alemanys es presoners invàlids de guerra que uns i altres tenim, es Ministeri de Sa Majestat Britànica s'afanya a expressar an el Papa es seu viu agraïment per haver feta tal proposta, degut an es sentiments humanitaris de la Santa Seu, manifestats tan sovint an es curs d'aquesta guerra. Es Govern de Sa Majestat està convençut de que s'iniciativa felicíssima del Sant Pare produirà ventatjosos beneficis an es presoners de guerra inglesos'. Tot renovant es testimoni de sa més alta consideració, aprofit aqueixa avinentesa per manifestar a Vossa Eminencia sa meua gratitud i sa des meu Govern per sa inagotable bona voluntat que en tal negoci ha demostrada».

¿Que hu sentiü republicanetxos caps closos que no vos treis mai paraula bona del Papa? ¿E hu sentiü com en parla es Representant Diplomàtic que Inglaterra té an es Vaticà? Preniu llum de Na Pintora.

El Papa i la

“Diada de la Prensa Católica,”

Ja hu recordareu que vos ne parlàrem, setmanes enrera, d'aqueixa *Diada* que s'ha de celebrar dins tota Espanya es dia de St. Pere. Per disposició de l'Il·lm. Sr. Vicari Capítular s'ha de celebrar a totes ses esglesies parroquials i vicarials d'aqueixa Diòcesi. I aqueixa idea de tal festa ha agradat tant an el Papa, que ha concedida una Indulgència Plenaria a tots es qui prendran part a tal *Diada de la Prensa Católica*, anant-hi a combregar. Ah idò? E-hu veis com convé a caramull prendre part en tal festa? ¡Catòlics mallorquins, preniu-hi part tots! ¡Que no n'hi manqui cap!

Sa questió Catalana a ses Corts.

Ja sabeu qui son es catalanistes: es qui volen posar Catalunya poc sa poc llà així com estava durant s'edat mitja i fins an es sigle XVIII, que se governava en gran part per sí mateixa, amb lleis i estatuts propis, com Mallorca, com Valencia, com Aragó, formant totes aquelles nacionalitats la gran Espanya, quant Espanya era sa primera nació del mon. Això venen a voler es catalanistes, que per lo mateix no volen res dolent ni que puga fer gens de mal a l'Espanya, sinò molt de bé; volem s'autonomia administrativa i sa política de Catalunya i que sa llengo catalana, sa que noltros parlem, sia sa oficial, com li pertoca esser-ho dins Catalunya i per tot allà on la parlen com a ses Balears i Valencia. Aquesta questió han moguda dins ses corts es Senadors i Diputats de la meritíssima *Lliga Regionalista*, N'Abadal i En Cambó i altres, fent-hi uns discursos que tiraren d'esquena es *filisteus*, es centralistes, ets enemics de Catalunya, es polítics farsants de Madrid. Enviem s'enhorabona més coral an es benemèrits Senadors i Diputats que tan admirable i valentament han sabuda defensar sa causa de la Patria. D'altra manera aniria l'Espanya si tots ets altres Senadors i Diputats fossen tan bons patriotes com es Senadors i Diputats catalanistes!

Capelletes de carrer

(Manacor)

La Capelleta de Sa Bassa

A la *Plassa del Comte de Sallent*, anomenada vulgarment *Sa Bassa*, hi ha en el frontis de Ca'n Puigdorfilia una capelleta de l'època de la decadencia ogival amb tres figures de pedra bastant grosses, d'alt relleu. La del mig, un poc més alta que les altres dues, per demostrar major dignitat, representa la Mare de Deu; la de la seua man dreia l'Arcàngel Sant Miquel, i la de l'esquerra està tant menjada del temps que ja no's pot distingir quin sant és. Aquesta capelleta té certa semblança amb la que hi ha just ran del portal d'entrada de *Sant Salvador* de Felanitx. En aquesta, que és bastant més petita i més moderna, están en la mateixa disposició les figures de la Mare de Deu, Sant Miquel i Sant Antoni Abat.

La de St. Francesc de Paula des Carrer
DES TONEDORS

Damunt el portal de la casa que l'Honor Miquel Femenies té en el *carrer de la Soledat*, dit vulgarment *des Tonedors*, hi ha una polida capelleta d'estil Renaixement amb una imatge de Sant Francesc de Paula, Fundador dels Mínims. Es que aquesta casa an el sigle XVIII, i tal volta ja abans, era posada d'aquells relligiosos, que tenien tanta de coneguda i eren tan estimats a Manacor, que hi replegaren bona part de les almoines amb que feren l'esglesia del seu Convent de Sineu, com se desprèn de la inscripció d'una làpida que hi ha en el frontis, part damunt el portal major, i que diu així:

D. O. M.

EX ELEMOSYNIS PIORUM SUMIENSIIUM
PRAESERTIM ET MANICORITARUM

Que significa que se va construir aquella església amb les almoines dels feels, principalment de Sineu i de Manacor.

La del Sant Cristó de la Fe

El dia 18 d'Abril de 1882 per iniciativa dels Honors Mateu Cabrer, Miquel Pomar i Gaspar Picó se comensà a l'edificació, an el carrer de sa Creu, just a l'enfront del d'En Figuera, una capelleta de regulars dimensions per dedicar-la an el Sant Cristó baix del títol de la Fe. Dins quinze dies quedà llesta; és de mig punt i està voltada d'una mol-lura ampla i airosa, que rumbetja a part damunt com emblema de la Fe un calze amb una Hostia dalt una mitja lluna, quart minvant. El dia 3 de Maig posaren la figura, obra del mestre escultor Pere J. Santandreu, i benedida juntament amb la capella, essent-ne padrins Juan Riera i Lucía Valls. Se replegaren 165 ptes., producte d'una capta i donatius, i se'n gastaren 210 pels materials i obra de mans i 66 més per la festa, que fong relligiosa i popular, havent-hi música, adoració i fins i tot processó de la Parroquia. I de la mateixa manera se celebrà els anys vinents fins a 1891, que se suprimí la processó.

I la devoció an el Sant Cristó de la Fe anava augmentant entre els fartarixols, que no sols donaven almoines per la festa, sinó que de cap a cap d'any li encenien cada vespre un fanal. No era cosa rara trobar-ne qualcú d'aquells devots agenoiat al mig del carrer davant la imatge els dematins, a primera hora, quant encara no hi havia gaire gent que transitava.

Construïda sullà per aquell tems l'església del Cor de Jesús, de la qual s'encarregaren les Monges de La Puresa, el dia 5 d'Abril de 1894 el Balie, D. Juan Riera, per evitar inconvenients, va dispondre que el Sant Cristó de la Fe passàs a ésser propietat de la mateixa església, entregant an el Rnt. Custos Mn. Juan Mascaró i a la Rda. Superiora de La Puresa tots aqueis objectes que ell havia rebuts dels antics obrers: Vuit túniques de diferents colors, dues túniques blanques interiors, una taviola per l'altar que posaven davant la capelleta el dia de la festa, dues cortines vermeies de domàs de cotó, tres cortines més floretjades, cinc cordons amb borles, sis canelobres daurats, quatre floreres i ademés unes quantes presentals de plata, guardades dins el mateix ninxo, que està tancat amb reixa i porta de vidre.

De llavonses ensà els fartarixols han celebrada molts d'altres anys, el dia de l'Ascensió, la festa del Sant Cristó, sovint amb caràcter exclusivament relligiós, havent-hi a l'església de Fartarix ofici i sermó o qualque altre exercici apropiat, i a davant la capelleta del carrer l'adoració de costum, que hi prenía part molta de gent, amb les persones que havien de complir qualque promesa, i una partida d'infants vestits d'àngels i l'Obreria de la festa.

La des carrer de la Verònica

A aquestes capelletes de que hem parlat fins ara, que són les que en el dia encara asisteixen, podríem afegir-hi les de les dotze Estacions, a on el dia del Ram certes persones que n'estàn encarregades, posen les teles que representen els Passos de la Passió del Bon Jesús, per la processó dels dotze sermons, que, segons costum, se fa p'el carrer. D'aquestes Estacions just mereix que fassem memoria la Sisena, que està en el carrer de la Verònica, perquè només dins ella se venera entre l'any un signe relligiós: La Santa Creu.

La de sa Plassa

També queda una capelleta però buida, sensa cap figura de Sant. dins els porxos de sa Pescateria. Aqueus porxos resolgué ter-los el Concell de la Vila el 24 d'agost del any 1619 a fi de que en dies de mal temps no se banyàs la gent que duia a la plassa comestibles per vendre o els que hi anaven per comprar. Posada mà a l'obra no porien oblidar-se els nostros Jurats, tan cristians com eren, de posar an aquest lloc públic qualque imatge sagrada que inspiràs a tots els que hi entrassen, sentiments de fe i de relligió, i així el dia 8 de Setembre de 1620 determinaren fer pintar una tela amb diferents figures, segons l'acta de la sessió que copiam:

«Per quant un fill de Michel Domenge nos ha ofert de fer un retall de tela amb un Cristó St. Jaume y St. Michel y altres figures y que no vol d'nes sino que li compasen amb lo que son pare deu a la vila, fong determinat ques fassé fer lo dit retall per posar en el porxo per leuar lo abus de jugar y que los jurats conserten amb dit Domenge».

Col·locada la tela, el 6 de janer de 1622 resolgué el Concell posar-hi una cortina davant per major decencia i per defensa de la brutícia i de la pols.

Come nota curiosa, afegirem que el dia 30 de Juny de 1624 proposaren els Jurats an el Concell que arbitràs qualque nova contribució come dret de plassa «com los gastos y despesas per fer lo porxo de esta vila a gastat la nostre universitat sirca cinch centas lliuras de las quals fins vuy no se ha cobrada cosa ninguna per cuant moltes persones de fora es nostre terma venen fruites y altres mercaderies sens pagar cosa ninguna»....

La de Sant Vicens

Encara que no hàgem trobat ni rastre d'aquesta capelleta, també n'hem volguda fer menció, per l'importancia del fet que mos recorda. Es cosa sabuda que quant Sant Vicens Ferrer vengué a Mallorca, va predicar a Manacor, en mig de sa plasseta del Palau, darrera la Parroquia. Allà mateix l'honorale sacerdot Mossèn Marc Riera l'any 1487 va fer aixecar una Creu de pedra, que és la que en el dia se conserva damunt una columna nova amb son pedestal dins l'entrada de la Parroquia p'el portal des Cós. Idò prop d'allà on estava primerament aquesta Creu resolgué el Concell, l'any 1675, fer-hi una capelleta a Sant Vicens, segons se desprèn de l'acta de la sessió celebrada el 3 de Novembre, de la qual copiam lo que segueix:

«V^s M^s ja tenen noticia que est Reyne a pres per patró el glorios S. Vicent Ferrer y si voces mercès tenen per a be que si acas coprien los dñes de la persecució (1) fassen una capelleta a darrera la Iglesia prop de la creu dita den March haont a predicat vivint dit Sant... fong determinat ques fassé y que no excedesque dit quadro y capelleta de 25 lliures».

LLUC ENDARDELLA

Bibliografia

P. Juan Pascual, S. J. | MI DIVINO TESORO | o sea Jesucristo en la Divina Eucaristia | Segunda Edición | Enriquada con el Ordinario de la Misa | 1916.—Palma, Imprenta La Esperanza.—Opuscle de 47 planes de 135x95 milímetros.

(1) La persecució de que se tracta era la dels bandolers, de que se encarregaven a vegades els Concells de les viles, reclamant després a les autoritats superiors la quantitat que hi havien gastada. El dia 30 de Maig de 1669 el Jurat Major fela a sebre an el nostros Concell, amb motiu d'haver reclamades la vila de Selva 85 lliures per un repartiment que havia fet per la persecució dels bandejats, que Manacor en 23 anys n'havia gastades p'el mateix objecte més de 2500.

VIDA EUCARISTICA | por el P. Juan Pascual, S. J. | —Palma de Mallorca | Tipografía Católica de Sebastián Pizá | Jardín de la Reina, 19 | 1916.—Un opuscle de 78 planes de 135x90 milímetros.

Agraïm an el P. Pascual l'exemplar que ens ha enviat d'aqueixes dues obretes seues i n'hi donam l'enhorabona més coral per lo bé que ha sabut espinzellar i fer sentir lo que és la Divina Eucaristia, aqueix misteri inefable de l'amor infinita de Deu envers de s'humanitat. Són molt recomanables aqueixes dues obretes per la llecció mística i ascètica que ratja d'elles com la mel de maig del daurat brescam. ¡Quina llàstima que l'autor no els esgrigués en mallorquí aqueis dos llibrets! Així les ànimes humils, els petits que demanen pa, se'n porien aprofitar millor. No sabem com no hu veuen els autors mallorquins de llibres de devoció, que si los componien en sa nostra lengua materna, donarien cent vegades més de fruit. Hi ha que desenganar-se; els llibres de devoció que se publiquen a Mallorca, és a Mallorca, son els mallorquins que les han de lletgir. Si no és el Mes de Maria d'En Quadrado, són poquíssims es llibres de devoció publicats aquí que hagen passada la mar; es lectors que han trobats a fora-Mallorca són més clars que es campanars! ¡O escriptors ascètics! ¡compatrius-vos de ses ànimes humils, des petits que demanen pa, i no hi ha casi negú que los ne tall!

DEL TEMPS VEI

Quant jo era jove....

Han passat quaranta sis anys, i me sembla que era ahir.

Era l'any 1870; estudiava es batxillerat a Mahó. Dic estudiava;... emperò no us penseu que estudiàs gaire. Endemés tenia un'altra tasca: cada decapvespre devallava a baixa-mar a fer una visita an es magatzem de calafat del senyor En Francesc Femenies i Reyes (que sia al cel), per a fer una estona de companyia an es dependent des magatzem i pendre nota de lo que havia despatxat: pintures, pega, estopa, filarsegues, calabrots,... Mestre Ramón, es dependent, era un troc de pa. I fent-li companyia trobava su-vint, asseguts damunt rollos de calabrots, tres o quatre veis marins, quiets, muts: no'ls i hagués vista sa pipa an es morros, hauria pensat que no tenien boca. Seien sempre, callaven sempre i fumaven sempre. I es seu fumar era... com es seu callar i seure: un fumar am molta quietut, am moltíssima mesura, amollant de tant en quant un alet de fum, que sa vista casi no'l des-triava i des que es nas no sentia sa flaira.

Mestre Ramón parlava per tots. Cada dia em contava una feta de son viatge que realisà donant la volta al mon, embarcat de contramestre a bordo de l'urca Ferrolana, escola de guardies marines. I assò ho contava sensa deixar sa tasca, sempre posant ordre a ses coses des magatzem, que'l tenia net i adosat, com un ramell. I aqueus veis marins, lo mateix que fumaven sensa fer fum casi, si l'escoltaven a Mestre Ramón,—i clar que l'escoltaven,—no hu feien coneixedor.—¡Vaia un proango, una manera de fer s'estarot!...

Un dia, arribant jo an es magatzem, su-davant acabava de donar fondo una fragata de guerra hol·landesa, i feien ses maniobres per amarrar-la per sa popa an els norais des Moll propers des magatzem.

Mestre Ramón estava més content i alegre que un ca amb un òs. I damunt un baurès anorriat de bergantí, que fora des magatzem estava atracat a sa paret, seien els tres o quatre estorats de sempre, però ben desxondits: am sa mirada semblava que se la bevien a sa fragata hol·landesa.

—Avui tenim vesites,—digué mestre Ramón.—Ja me la pensava: de bon dematí es moix se rentava sa cara. I que'ls hol·landesos ho són bons mariners! Ets anglesos, per senyalar que a la mar comandaven, dalt es top de s'abre major van posar, com estandart, una garnera. Ho veren ets hol·landesos, van entendre es memento, i per resposta, van issar unes corretges, un fuet, dalt s'abre major. I a sa marina de guerra, ses corretges hol·landeses són romases per a sempre, sino que avui estàn representades per sa flàmuda, que desiviseix els bucs de guerra dels mercants. S'hol·landés es mariner: s'hol·landesa té es posat serio, i... ja es sab lo que deim d'una dona rabassuda:—¡Xorca, hol·landesa!...—¡Que bé que la fan a sa maniobra aqueus hol·landesets!... I pensau que sac ho diuen lo mateix que noltros... Ses gavines mostren que n'estàn contentes. ¿No li sembla, Francesquet, que es port i tot se'n alegra?...

¡Cosa estranya!... Un d'aquells estarots que, a ell com an els altres, els creia tan muts com qualsevol ídol de N'Astarot de la Siria, va rompre es sermó de mestre Ramón, i, amb una veu fonda, digué:—Estòp, mestre Ramón: aquest port, qui l'ha vist i el veu, be pot dir que l'ha vist dues vegades. Abans era port; un furniguer de gent tenia aquí es seu tresc: calafats i mestres d'aixa i mariners... I dins es port hi havia sempre fondetjats trenta, quaranta, cinquanta bucs, de briik en amunt; i altres cinquanta o seixanta corrien les mars. Tota Mahó era marinera. Assò era es port de Mahó; avui no és un port, és un desert.

Ets altres companys feren capada, i romangueren tots boca closa. Llavò els vaig conèixer; aleshores vaig entendre es seu silenci: aqueus veis marins s'anyoraven; anyoraven sa vida marinera, am sos trabais i contralitats, com anyorava jo l'aspra pagesia mitjornera; es barrancs i penyals i ses tanques rocoses de d'Albranca...

Es que havia parlat, era un homenàs com un torra; semblava de bronzo, o d'aram, millor dit. Nomia es patró Mevis Ventura. A Menorca Mevis vol dir Bartomeu, mot que sembla fet des final de sa paraula anglesa Bartholomew, pronunciant a l'esquerranesca. Tenia sa força que volia: agafava p'es capoll un sac de quartera de blat en cada mà, i a la una se'ls tirava un damunt cada espalla; llavò se'n posava un davall cada braç, i ja era partit com si no dugués res. D'ets altres dos, un era es patró Jimis (pronuncia de James, Jaume) i s'altre era un mariner que li deien N'Andru, que an anglès vol dir Andreu.

I ja romput es gel de sa reserva, s'obriren a la franca expansió aqueus bons cors mariners, i me contaren aventures i desventures de sa trebaiosa vida de navegants.

Es patró Mevis n'havia fets molts de viatges: la Mar Mediterrània la coneixia de pam en pam.—«De Caiç (Cádiz) fins a Oldesa (Odesa, en la Mar Negra) no hi ha forat que no hi haja aficada sa proa.»

Es patró Jimis també en sabia la prima, i especialment recordava s'esplendidesa, su galania de la Arxipelaga.

—Es passa una bona setmana per entre illes i més illes, verdes sempre, sempre rumboses. I ¡quina gent més ben taiada!... Ets homos són molt escometents; però no són gaire de fiar.

Ses dones son pulides, molt pulides, massa pulides. Una vegada, amb un petit més, es capità mus hi fa malfrag.

Una llebetxada disforja mos feu darribar a una illa d'aquelles. Es vent se posà... i es capità que no vé. Ens el tenien encantat unes senyorasses, unes pentenfiles, que estaven a una casa a prop de sa boca des port. Noltros cansats d'esperar, ens pasàrem d'acort amb es segon de bordo, de taiar caps, i partir. Es segon va avisar es capità: «demà a primera hora saupam anco-

res». Arribà, s'hora, i es capità no arribà. Partirem i essent a prop de sa boca des port verem venir cap a noltros una llanxa al rem i a la vela, i arribant an es brik, ens demanà un cap, i per ell pujà a braç com un moix, un homo sorrut i empegat: era es capità. Allà en terra, dins un jardinet d'una casa senyora hi veïeu dues senyores: una asseguda que'n sevava, una altra que feia es posseïments d'estar esmortida.

I ses illes de l'Arxipel·la no tenen fi ni comptes. Be que el veís ja'n's ho deien, que En Marreco, el Rei de la Mar, no va tenir hereu; però tengué moltes fies, i va calafatar una illa per cada una. I encara moltes, ses Sirenes, varen romandre sensa illa, i fan vida de peix. I avui encara, ses fies del Rei de la Mar, si no tenen es comandament de la marina, assí mateix comanden la mar: encativen es mariners.

—Me farieu el favor de contar-me-la a s'historia del Rei de la Mar? —li preguntí jo.

—Yes, Francesquet: aol rait!... I ja va esser partit a contar, —molt millor que no us la vaig contar jo, —sa rondaeta d'En Marreco.

Es patró Jimis fa anys que està enterrat. Tenc entès que donà fondo a l'hospital de Mahó. Al cel sia; en el cel ens vegem; Amèn.

NOTA: Es mariners de Mahó i de S'Arraval-nova, avui encara i abans molt més, empren abundancia de paraules angleses. Estòp (de l'anglès Stop, que vol dir aturai, obstacle,) se l'empra en les mateixes accepcions, i en les converses, com es patró Mevis, s'usa volent dir: «permeteu que ralli, que m'hi mescli, que digui sa meva.»

Yes, vol dir sí: aol rait! (s'escriu all right) vol dir tot dret, i a Mahó s'usa en sentit de partim!... tot-d'una!...

FRANCESC D'ALBRANCA

Mitjorn Gran (Menorca) 7 juny.

N'Arnau

XIV

Feia estona que no havia trobats En Mena ni En Penjat perquè no hi veia de feines que tenia, i no'm llevia gota pensar en so bereiol de So'n Palafanga ni en sos seus camarades, fins que s'altre dia los me top i me comprometeren per anar a dinar a Ca's Català amb ells, N'Arnau i una partida d'admiradors d'aquest perquè ell havia rebuda carta de Milàn i París, de ses Cases Editores de Música, que li deien que dins poques setmanes rebrà sis mil pessetes de cada banda a compte de tot lo que li hauràn d'entregar de ses aries venudes, que tothom les se pren de ses mans.

—Però si no diguéreu voltros, los dic jo, que no hi havia tals Cases Editores, que eren noms que vos havieu trets des cap?

—I ben ver que és, diu En Mena. I si aqueixes cartes d'ara també són fingides, encara que N'Arnau les ha rebudes per correu. Un amic nostre les hi tirà a Barcelona, posant-los dos segells a cada una, un espanyol i un italià a sa de Milàn i un espanyol i un francès a sa de París. Així l'homo se figura que són vengudes d'aquelles ciutats, i no hi cab d'alegría, i fort i no't mogues vol que anem a dinar a Ca's Català i mos ha comanat que el convidem a vostè. I no mos diga que no, D. Pau! que li asseguram que riurem molt sensa fer mal a negú.

—Més que a sa bossa de N'Arnau! dic jo.

—Amb això no s'hi atur! me diuen aquells dos belitres.

Sobre tot, quedàrem quin dia seria sa dinada a Ca's Català, i aquell dia mos hi trobàrem tots. Jo feia tretze, i es professor de música, que hi era per

acompanyar an es piano s'Artista si p'el cas havia de cantar, és tan anyívol d'això d'asseure-se tretze a una taula, que demanà una tauleta per ell davora sa d'ets altres; la hi posaren, i allà dinà ell ran de noltros, i així se salvà es cataclisme que ell temia si arribam a dinar tots tretze a sa mateixa taula.

Tant es de sa taula petita com es de sa taula gran enforàrem a les totes, i ses botelles també se'n dugueren una mala petgellada. Per paga tant ets aguiats com es sucs eren cosa superior, i mos succeí allò de que diu s'adagi que s'ocasió fa pecar.

Fins que arribàrem an es café no se generalisà sa conversa perquè molts practicaven allò de que eueia que bela pert es bossi; però com tregueren es café, es sucs i es puros, tots esclatàrem en paraules i exclamacions i potxes, que no hi havia qui s'hi oís.

—No's pot negar, diu es professor de música, que hem avensat molt an aquest sigle.

—Sí, diu En Penjat. Que ja no podem tornar alè de tan envant que mos som fets.

—Una palabrita, camarades! diu N'Arnau.

—Amolla-li! diu En Mena.

—No li taieu es vent! diu un altre de sa Cort d'honor de N'Arnau, que hi era tota.

—¡Pues, señores! diu s'Artista. Me creo en el deber ineludible de declarar que aquest café que prenim i aqueix sucs que hem comensats a tastar, son bons òptims.

—No és pagat, diu En Mena, venir a una restaurant com aquest a fer una bauxa.

—Sobre tot, diu En Tòfol de Binifardell, amb so qui està cridat a esser es primer Baix del mon.

—Te dic, Mena! diu N'Arnau, que En Tòfol parla bé.

—Però jo parl millor! diu En Mena.

—Pues, un desafío, señores! diu N'Arnau.

—Mena, diu En Tòfol, per mi no estaràs.

—Ni per mi, diu En Penjat.

—Veïes idò de què li pegam! diu En Mena.

—¿De què li pegam? diu En Tòfol. Vetassi es tema: *Importancia i transcendencia de la carrera de operista en sus relaciones con los problemas palpitantes i pavorosos de la moderna economía solidarizada con el siglo de las luces.*

—Si que m'agrada es tema, encara que tenga aqueixa coa tan entorxilla da! diu En Mena. Bono, Tòfol, si tu què defenses?

—La contraria! diu En Penjat.

—Ea, pues, adalides valientes! diu N'Arnau.

—Idò, Mena, diu En Tòfol, beu-te aquesta! Sa carrera d'operista és sa gran carrera del sigle.

—Conforme que hu és, diu En Mena; però de mala petja.

—Està mal empedregada? diu un altre de sa Cort d'honor.

—Però d'unces! diu En Tòfol.

—Per això, diu un tercer de sa Cort d'honor, n'hi ha tants que s'hi tiren.

—¿Per passar envant? diu un quart de sa mateixa Cort.

—Per desficar ses unces! diu un quint.

—Ara veig com és que molts fan fetxida! diu En Mena.

—Però N'Arnau farà fatxada! diu En Tòfol.

—Neologisme! diu es profesor de música.

—Que en honor de s'Artista H des temps moderns se pot cometre! diu En Penjat.

—Señores, diu aquí N'Arnau. Eso no es desafío. Todo desafío supone divergencia.

—Idò tornem-hi! diuen es dos de fiats.

—An-e qui toca pegar primer? diu En Mena.

—Jo no pec a negú, diu En Penjat,

en no esser an es qui s'atans a dir-me que su carrera d'operista no és sa primera carrera del sigle.

—I jo, diu En Mena, esbenaré qualsevol que no proclam que, maldament sa carrera d'operista fos sa més baixa de totes, N'Arnau la posaria an es cap curucull de totes.

—¿Que invest jo o envests tu? diu En Penjat an En Mena.

—Invest tu! diu En Mena.

—Idò mirau diu En Penjat. Sa bonadat d'una carrera ¿vé o no vé de sa treta que tenga?

—¿De sa treta que tenga, hombre! diu tota sa Cort d'honor.

—Aprobado! diu N'Arnau. Continúa el orador en el uso de la palabra.

—Ara bé, diu En Tòfol. Si una carrera és bona per sa treta que tenga, ¿quina carrera hi ha com sa d'operista?

¿A on s'és vist mai amb un vespre guanyar centenars de pessetes just de fer uns quants d'exercicis de pit i de gargamella, cantant una estona? I ¿que no em venguen davant quatre esquitrells a dir-me que això està mal fet, que això és guanyar massa, quant n'hi ha d'altres que guanyen tan poc! ¿Què m'és a mi que una fiera, a forsa de girar papers veís i de cercar claricies d'aquí i d'allà i d'encalentir-se es carabassot pensant i tornant pensar, escriga d'historia, creguent-se proporcionar utilissimes ensenyances a ses generacions actuals i a ses venidores, — si la gent instruïda en fa tant de cas com si li tiraven paies de Menorca? ¿Quin mèrit vol que un poeta cuidi a fer pell per remuntar-se a ses serenes regions de s'inspiració neta i pura, per fer-mos enamorar de lo bo, lo ver i lo sant de dins tota la creació, — si es públic il·lustrat hi troba tant de savorino com a sa fava parada freda? ¿Que té que veure que un se mat roegant matemàtiques, i fonga anys i més anys en sa física i sa química i demes ciències naturals, — si me fan tant de goig com si'm donaven garrotades? ¿Que més a mi que un missioner ho deix tot i se'n vaja a convertir heretges, moros i seuvatges i a llevar es grops an aquella gent bàrbara, si això de sacrificar-se p'ets altres ja no està a s'orde del día, si sa suprema norma de vida de sa civilisació moderna és ¿fora mal de caps! i donar-se tota sa bona vida que un puga? ¿Què m'fa a mi que un pintor o un escultor perdin es cabeis des cap i se passin anys i més anys dibuixa qui dibuixa i estudia qui estudia a matar, i tot per treure un obra mestra, per sensibilisar sa vida, s'esperit, per fer parlar sa tela, sa fusta, sa pedra, es bronzo, — si tammateix no hi res més natural que sa naturalesa i ja no trobareu res com lo positiu? ¿Què té que veure un misser que sapia molt bé ses lleis i siga taiat de lluna per donar bon consells i bon camí a la gent, i que un metge perda es corbам estudiant es còs humà, — si tammateix es missers acaben per plomar-mos i es metges per dur-mos an es cementeri? ¿Què m'és a mi que un rarot de l'any u se buidi es cervell donant ventim a sa Teologia i a sa Metafísica i a ses altres ciències filosòfiques, i parl de questions que estan donades de baixa, encara que's figur que, resolgent-les, s'ha de salvar l'Europa? De tot lo que s'embuïen aqueixs xambons, me'n fas un nuu a darrera; i, si s'art no los treu, que's fasen de les ànimes i portaran es bassinet! Allò que guanyen no los basta p' es bec? Idò que el se tain i que's passetgin i tornaran aïrosos! Ell estam an es sigle de sa llibertat; i, qualsevol que sia tan beneit que fassa allò que no li convé, que'l penguin, i ja hu aclarirem! ¿Qui s'atrevirà a dir que cap d'aquestes carreres se pot posar amb sa d'operista? ¿Que tenen que veurer totes ses ciències i arts davora s'art melodramàtic? ¿Qui's pot posar amb un operista? ¿Quin altre ofici, quin altra professió li pot fer la competència? Per sentir un artista no's planyen doblers ni sacrificis; pot esser que un no vulga donar un centim a un pobre; pot esser

que, si's tracta de protegir una gran obra, una gran idea, un gran projecte que haja d'esser una honra per sa nació, que haja de dur s'utilitat més grossa, tal volta negú e-hi vulga fer espall·leta, tal volta ningú voldrà donar una llàstima. Ara per sentir un bon operista ¿qui plany res? ¿qui no manlleua, si no té? ¿qui no s'endeuta? Es menestrals tiraran sa setmana i la mossonea dijunarà una corema; es senyors d'en primer canviaran sa darrera dobla de vint de carassa. Un operista per tot és ben arribat, tothom s'honra de tractar amb ell; tot lo mon li ofereix es seus servicis; es reis l'asseuen a sa seua taula, ses reines i emperadores li fan obsequis. ¿I això que vol dir? Que és s'art que mos fer més en es viu; que no n'hi ha altre que mos don tant de gust, que mos vaja tant per ses nostres, que mos duga tantes de ventatges. Amb una paraula: tot això vol dir que és sa carrera més important de totes, que és sa primera carrera del sigle. He dit.

—¡Bravo! ¡bien! ¡bravísimo! criden aquí tots a la una, sense porer-se contenir pus. I quant tres o quatre anaven a dir ¡beguem!, com una cosa sa més natural del mon, N'Arnau, amb un pam de boca uberta, s'exclama:

—Mena, te dic que En Penjat s'explica.

—Però jo m'esplic millor, diu En Mena.

—Ja hi anam calats per aigo! diu En Penjat.

—Te dic, diu en Mena, que no'm guanyes; i si no a las pruebas me remito. En la exaltación sublime de una improvisación calurosa i elocuente, he dit que faria benes des qui no confessi que, encara que sa carrera d'operista no fos lo que és, N'Arnau la faria sa primera ds totes; perquè no hi ha ha veu per sa veu de N'Arnau. He aquí el palpitante y trascendental problema cuia resolución el tiempo se cuidará de formular con la lógica irresistible de los hechos consumados. Ara crec jo que a noltros mos toca adelantarnos al tiempo, i asseguts en aquesta taula dir lo que hi ha sobre l'assunto. Planteado el debate, qui vulga hacer luz so re la cuestión, que prenga paraula.

—Pido la palabra, diu un des con-currents.

—La tiene V., respòn N'Arnau.

—Antes de tot diu aquell, prenguem una copilla. Ja volia jo iniciar este patriótico pensamiento quant En Penjat ha dado cima a su arrebatadora perorata.

I dit i fet, umpl sa copa, alsa es colzo, es clotell li fa nn parei de rues, i a les-hores es suc ja li passa p'es canyó. Llavò s'aixuga sa boca, adressa es coll, i remenant es cap, i aclucant els ulls i amb tanta prosopopeia comensa a parlar:

—Suposat que avui en dia estam en pleno progreso, que es una veritat indiscutible i fonament de la ciencia moderna que de la discusión brota la luz, noltros mos portam como verdaderos hombres de ciencia, ara que volem resoldre d'aquest modo un problema tan interessant.

—Pido la palabra, diu un altre.

—Deixem acabar aquest, que ara comensa, li responen.

—¡Sols una paraula! diu aquell.

—Fes via, idò! diga-la! diu N'Arnau.

—Pues en nom de tots, diu aquell,

demàn que an aquest que ara parlava, se le de un voto de gracias per lo bé que se'n ha desfet; i ara ja pot continuar mi digno compañero, no sensa, romandre profundamente agradecido perquè m'heu deixada fer aquesta interpelació.

Poc hi mancà per esclafir tots amb unes riallasses fora mida. Però encara es derrer no havia acabat, i ja se'n torna alsar un altre i diu:

—Pido la palabra.

—Altres bony m'ha eixit! diu N'Arnau.

—Callau que a mí m'escapa! diu aquell.

—Orden, señores! diu N'Arnau. Tenguen la bondat. ¿Qui és qui demana sa paraula.

—Jo, diu s'interessat.

—Digués en dos mots lo que has de dir, i farem via! respòn N'Arnau.

—Sin lesionar en lo mas minimo, diu aquell, la modestia des qui antes de mi ha demanada la paraula, digo que no con viene interrumpir al discursante.

—Ben dit! s'exclama en Penjat. Sa discusió sempre ha de ser tranquila i reposada. Tornem-hi, pues, sin tornar acta de este incidente parlamentario que altamente deploran todas las personas sensatas.

—¿Que poria dir una paraula? demana un.

—¿Que ja hi tornam esser? diu N'Arnau.

—Mitja parauleta només! diu aquell. Seria de parer que o parlàssem en mallorquí o en castellà, i no li amollàssem ara amb una llengo, suara amb s'altra, perquè aquest ensiam... ¿què voleu que vos diga? Ja sé que és sa moda, que estàs a s'orde del dia; però....

—Pues sepa V. diu N'Arnau, que esto se la quema, el non plus altra. Sobre esto no admito discrepancias; i ses raon siguen acabades!

—Señores, diu llavò En Mena, després de la acalorada discusión que ha mediado, me crec obligat a ressumir ses raons que s'han donades per de mostrar que, encara que sa carrera d'operista anàs de redolons, l'eixecaria fins a pegar a sa treginada del cel il signore Arnauini Achille Gorghetti Amplabucca.

—Usant de ses facultats extraordinaries que me concedí sa naturalesa, diu N'Arnau, més gojós que un ca amb un òs, vos don a tots ses mes expressivas gracies por la justicia que me hacéis y que con todo rigor merezco; en obsequio de la verdad hay que confesarlo.

I continúa es gran belitre d'En Mena dient:

—En primer lloc, i reanudando el hilo de la cuestión, il signore Arnauini té més veu que tot lo mon junt, perquè així hu confessaràn es sigles passats, presents i futurs; en segon lloc perquè ell ja hu du d'avior, com e'hu indica es seu sobrenom de Gorghetti, bona gorga, bona gargamella, i Amplabucca, que vol dir boca-ampla, bona embocadura; i en tercer lloc perquè noltros així hu hem declarat, i finalment perquè sintetisa lo mateix aquest soneto que ahir vaig improvisar en un arrebat de entusiasmo artistico.

—Beguem primer! respongueren a les hores tots sensa porer estar pus; i tot una botella s'escolà dins aquells pous de suc, jay no! de ciencia.

Conticuere omnes: sí, callaren tots, i En Mena s'aixeca, i comensant a accionar i a declamar, amb tota quanta veu se pogué treure lletgi el següent

Soneto

¡Mugidos de león atronizantes!
¡bufidos de ballena tormentosos!
¡traqueteo de truenos tempestuosos!
¡bramidos de la mar terrorizantes!

¡fusiles i cañones rimbombantes!
¡frenéticos gritos de hombres furiosos!
¡ruidos i fragores horribosos,
tremebundos, sin par espeluznantes!

javes de lengua arpada i melifluosa!
¡sirenas de los cantos no sentidos!
¡cohorte de operistas portentosa!...

desde hoy en adelante ¡fementidos!
por la voz colosal i monstruosa
de Arnauini Gorghetti sois vencidos!

—¡¡Bravo!!!—¡¡Bien!!!—¡¡Magnífico!!!—Bravísimo!!! mos exclamarem tots davant aquell sonetarro d'En Mena, i ¡venguen exclamacions i ponderacions i crits! Armarem un escàndol monumental.

N'Arnau donà un abràs ben fort an En Mena, i darrera ell l'abrasàrem tots

per seguir sa broma; i no mos ne poriem avenir de que N'Arnau no vés que tots mos ne rèiem d'ell, perquè allò era riure-mos des sant i de ses completes o, més ben dit, des mort i des qui el vel·lava.

Com ja s'era fet tart, i jo tenia moltes de feines, me vaig aixecar dient que m'ho dispensassen, que m'era precis espitjar-me i que me'n anava ben satisfet de sa bona estona que m'havien feta passar tots amb so seu delit i finesa de tracte, lo qual los agrafa de tot cor, sobre tot a s'hèroe de la festa il basso assoluto Arnauini Achille Gorghetti Amplabucca.

Les vaig donar sa mà a tots comensant per N'Arnau, i tots s'aixecaren i m'acompanyaren fins an es carruatge que m'esperava dafora.

Losdon es darrer—¡A re-veure! ¡amb Deu siau! i partirem cap a Ciutat més que depressa perquè era una hora més tart de lo que jo havia calculat.

PAU FORA-EMBUIS

Es carboner i sa fia¹

Això era i no era un carboner viuado que només tenia una fia, que nomia Catalineta.

Un dia sa sitja, en lloc de cremar davall davall i coucovat, s'encén i ¡venguen flamarades per tot lo redó!

Es carboner, com veu allò, se vola de rabia, i ja és partit a tirar llamps i pestes contra Deu i es Sants, que aquella boca seua pareixia una boca d'infern.

Ja hu crec que el dimoni, com senti aquell saluet que li anava tan per ses seues, e-hi compareix i diu an es carboner.

—¿Que me vols donar i t'apagaré sa sitja?

—¡Tot quant vulgues! diu es carboner, perquè si pert aquesta sitja, romanc destruí!

—Res, diu el dimoni. Me duràs sa teua fia Catalineta,

—Feta està sa barrinal diu es carboner sensa mirar lo que deia, d'estret que se trobava.

—Res, diu el dimoni. La me duràs aquí dins un any i un dia!

—Vaja per fet! diu es carboner.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que, encara es carboner no havia acabades de dir aqueixes paraules, com el dimoni pega buf a sa sitja i l'apaga en sec, lo mateix que si fos estat un llum d'encruies.

I no fonc això només, sino que tan aviat com s'apagà sa sitja, desaparegué el dimoni.

Poreu fer comptes com degué romandre es carboner davant aquella feta; durà una bona estona que estava tot estafaril·lat, no sabia que li passava.

Lo bo fonc que el dimoni, no sols apagà sa sitja, sino que la deixà cuita i carbó fet, i un carbó de primera bona i que es carboner el pogué vendre casi al doble de preu.

I l'homo tot content, encara que, sempre que pensava que dins un any i un dia havia d'entregar Na Catalineta, allò li era un clau dins es cor; però, com tot lo altre li anava en popa, procurava fer se fogir tal idea tant com poria.

¿Que me'n direu? Ell passà una setmana i una altra setmana i un mes i un altre mes; i, com se'n temé, se complí s'any i es dia que havia senyalat el dimoni per rebre sa fia des carboner.

Es malanat bé havia provat de dir-le-hi a Na Catalineta sa promesa aborronadora que havia feta d'ella an el dimoni, però mai li bastà cor per dir-le-hi clar; sa paraula sempre li tornava arrera.

(1) La me contà D.ª Catalina Font i Oliver de Campanet.

Arriba es dia ferest que havia d'entregar Na Catalineta an el dimoni, i diu a s'al·lotona:

—Mira, t'he mester avui a sa sitja! Anem!

Na Catalineta, ben creient com era, no hi feu dos mots; li pitja darrera i ¡cap a sa sitja tots dos!

Com feia devers un quart que caminaven, ella se pega un esclafit an es front, dient:

—¡Quin descuit que he fet, mon pare! ¡M'és precis tornar arrera! Feis vos sa vostra via, i ja vos agafaré!

Son pare no li gosà contra-dir, se guí endavant i ella torna arrera.

Es descuit era que se paupà sa butxaca i va veure que havia deixat es Rosari, que sempre solia dur damunt, i mai per mai el deixava.

Amb quatre bots fonc a ca-seua, pren es Rosari; i, comensant a resar-lo, s'esquixia a sa sitja ben depressa.

I fonc tan el dianxa que, quant e'hi arribà, ja hagué passat tot es saltiri, que era sa seua tasca de cada dia.

I no sols resà es saltiri, sino que p'es camí trobà una esglesieta que hi deien missa justament, i hi entrà a oïrla, amb tota sa devoció del món, com e'hu tenia de consuetut.

Com arribà a sa sitja, troba son pare amb un altre homonot de mal aspecte ferm, que li feu molt mals averanys.

—¡Alabat sia Deu! los va dir ella.

Aquell homonot, que era el dimoni, se'n guardà com de caure de contestar: —Per a sempre sia alabat Deu! i son

pare hu digué mastegant fesols, tot mosti, mójol i confús, que sa veia que no sabia quin cap li anava davant.

Pensa qui pensa es carboner com havia de dir a Na Catalineta que se'n havia d'anar amb aquell altre homo, aquest arriba a diar:

—Sobre tot, ¿que en sortirem o que? Ja estic cansat i deu més d'esperar i d'emperiolar per aquí? ¿No és això Na Catalineta, sa teua fia?

—Sí que hu és! diu es carboner cap baix i suant des trastorn.

Na Catalineta, com veu allò, ja no's pensà cosa bona, i ¿que fa ella? Se treu es Rosari, i comensa es saltiri.

Allò posà fora corda el dimoni, com poreu pensar, i amollant rois i rois de flastomies, diu an es carboner:

—Fé-li tiar això que du en ses mans!

—Es Rosari? demana es carbone.

—Sí, diu el dimoni. ¡Que hu tir set hores lluny!

—Catalineta, diu es carboner. ¡Tira es Rosari, fieta meua! Fé'hu per ton pare! ¡Tire'l per amor de Deu!

¡Bona estava ella per tirar-lo! Lo que feu, agafar-lo més fort, ben disposat a deixar-se fer bossins antes que deixar-lo-se prendre.

Aquí el dimoni diu an es carboner.

—¡Si ella no tira es Rosari o tu no le hi prens, en faig una coca de tu!

I com el dimoni hu digué d'una manera que se veia que no anava gens de berbes i que era més capaç de fer-ho que de dir-ho, es pobre carboner diu a Na Catalina:

—Catalineta! tira es Rosari te dic! Tire'l! Creu ton pare! Tire'l, si vols estar bé!

S'al·lotona se posa es Rosari dins ses dues mans ben estretes, mostrant-se ben resolta a no deixar-lo-se prendre per res del món.

Aquí es carboner se cega; agafa un tronc i zas! una troncada feresta an es es bras dret de sa seua fia.

Es bras li cau, però amb s'altre tenia ben estret es Rosari.

I ¿que fa es carboner? Enverga troncada a s'altre bras de sa seua fia, es bras li boteix a la pobreta, es Rosari li cau en-terra; però ella se'n hiva i s'hi asseu damunt.

Aquí es carboner tira aquell tronc un tros enfora, tot aborronat des coratge de sa seua fia i des crim que ell acabava de cometre.

I el dimoni ¿que fa? Amollant un roi

ferest de flestomies diu an es carboner:

—Suposat que no has pres es Rosari a sa teua fia ni ella el vol amollar, ja que no la me'n puc dur a ella, te'n duré a tu!

I dit i fet, pega grapa da an carboner i li feu pegar un cap-ficó dins infern de lo més esglaiador.

Poreu fer comptes com degué quedar Na Catalineta dins aquell bosc, sensa brassos i sensa son pare que el dimoni el s'en havia duit.

Basta dir que s'esglai, va perdre sa paraula, i allà plora qui plora com una Magdalena.

Així com pogué agafa amb sa boca es Rosari, i d'allà cap an es seu poble, deixant dos regalins de sanc per allà on passava, sa sanc que es brassos li ratjaven.

Arriba an es poble, sa gent la veu, li demanen què té, no pot dir cap paraula, ses veinades li obrin ca-seua, li aguien, li donen menjar a sa boca, la cuiden amb tot esment i amb tota s'amor del món, veient-la d'aquella manera, no sabent-se explicar què poria esser estat tot allò.

Veient que son pare no compareixia, anaren a sa sitja, i no hi trobaren més que es dos trossos de brassos de Na Catalina i una bassa de sanc.

Na Catalineta, tot d'una quepogué se'n anà a l'esglesia a agenoiar-se davant s'altar de la Mare-de-Deu del Roser, tan devota com n'era estada sempre, i comensà una novena demanant a la Mare-de-Deueta que, si convenia, li tornàs sa paraula i es dos brassos que son pare li havia tomats per no haver volgut ella tirar es Rosari.

¿Que me'n direu? Ell es dia que acabava sa novena, an es mateix moment d'acabar-la, cobrà sa paraula i es dos brssos que li mancaven.

I ¿que fa ella? Se'n va a un Convent de Monges de Sta Catalina de Sena, conta a la Mare Priora tot lo que li havia passat, i demana que l'admetin per monja.

La Mare Priora crida ses altres monges, les diu tot es manifest, i a l'acte admeteren Na Catalineta, que fonc una monja d'aquelles més fines i recollades.

I encara deu esser viva si no s'és morta; i al cel mos vegem tots plegats Amèn.

JORDI DES RECÓ.

Noticies de Manacor

Dia 16 arribà a Manacor el M. I. Mn. Gaietà Puerto, Xantre de la Seu d'Oriola, per passar una temporada amb la seva familia. Li enviam la benveniguda, i li desitjam li sia agradable l'estada entre noltros.

Dimars prop passat, anava a mà d'haver-hi una desgracia grossa. Un homo pujava amb un carretó p'es carrer des Cós, sa bístia tengué por des lladr d'un ca, i se tirà dalt abaix des Cós. S'homo queda un poc copetjat, es carretó un parei de barrerons romputs, i sa bístia, casi res. Gracies a Deu, ja no poria esser manco. Deu vulga que aquest pobre estiga prest sa i bo.

Ses vinyes a redols tenen reïmets, però també n'hi ha que de cada dia afegeixen an es deute; es ceps han comensat a triar-se i desgraciat de cep que no és sabter, calop, vinoter, aleluia o macabeu. Ets altres corren per males aigos.

Ets amel·lers van un poc bé; es garrovers se vesteixen, ses figueres comen-en a treure figons, i es perillós que n'hi haja bon esplet per quant ses figues flors aniràn per ses foranes per haver-hi figons.

D'auarccocs ja comensen a dur-ne en gros; diuen que van a deu pessetes.

Ses batudes a uns los van bé i a altres no tant, i a altres massa malament. Serà una anyada molt mal cabal.

Tipo. It. de Amengual y Muntaner